

QUẢN TRIỆT TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH TRONG GIÁO DỤC THANH NIÊN HIỆN NAY

Vũ Thị Huệ

Khoa khoa học cơ bản, Trường Đại học Điều dưỡng Nam Định

Tóm tắt: Thanh niên là lực lượng xã hội to lớn, giữ vai trò quan trọng đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Trong suốt quá trình hoạt động cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn dành sự quan tâm đặc biệt đối với thế hệ trẻ, coi thanh niên là lực lượng xung kích, là chủ nhân tương lai của đất nước. Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục thanh niên chứa đựng những giá trị lý luận và thực tiễn sâu sắc, góp phần định hướng cho công tác đào tạo, bồi dưỡng thế hệ trẻ Việt Nam trong mọi giai đoạn cách mạng. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, chuyển đổi số và hội nhập quốc tế hiện nay, việc quán triệt và vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh trong giáo dục thanh niên càng có ý nghĩa quan trọng nhằm xây dựng lớp thanh niên có bản lĩnh chính trị vững vàng, đạo đức trong sáng, tri thức hiện đại và khát vọng cống hiến vì sự phát triển đất nước. Bài viết phân tích những nội dung cơ bản trong tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục thanh niên, đánh giá thực trạng công tác giáo dục thanh niên hiện nay và đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả quán triệt tư tưởng của Người trong giai đoạn mới.

Từ khóa: Hồ Chí Minh; giáo dục thanh niên; lý tưởng cách mạng; đạo đức; thế hệ trẻ; phát triển con người.

IMPLEMENTING HO CHI MINH'S THOUGHT IN YOUTH EDUCATION IN THE CURRENT PERIOD

Abstract: Youth are a significant social force, playing a crucial role in the cause of national construction and defense. Throughout his revolutionary career, President Ho Chi Minh paid special attention to the younger generation, considering them the vanguard force and the future masters of the country. Ho Chi Minh's thought on youth education embodies profound theoretical and practical values, providing important guidance for the training and development of Vietnamese youth in every stage of the revolution. In the current context of globalization, digital transformation, and international integration, the study, internalization, and application of Ho Chi Minh's thought in youth education have become increasingly significant in fostering a generation of young people with strong political commitment, sound morality, modern knowledge, and a strong aspiration to contribute to national development. This article analyzes the fundamental contents of Ho Chi Minh's thought on youth education, evaluates the current state of youth education in Vietnam, and proposes several solutions to enhance the effectiveness of implementing his thought in the new era.

Keywords: Ho Chi Minh; youth education; revolutionary ideals; morality; young generation; human development.

Nhận bài: 12/04/2026

Phản biện: 13/05/2026

Duyệt đăng: 16/05/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Thanh niên là lực lượng xã hội đặc biệt, có vai trò quan trọng trong sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước. Trong mọi giai đoạn lịch sử, thanh niên luôn là lực lượng tiên phong trong lao động sản xuất, học tập, nghiên cứu khoa học, bảo vệ Tổ quốc và tham gia các hoạt động xã hội. Nhận thức rõ vị trí, vai trò của thanh niên đối với vận mệnh dân tộc, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dành nhiều tâm huyết cho công tác giáo dục, đào tạo và bồi dưỡng thế hệ trẻ.

Ngay từ những năm đầu hoạt động cách mạng, Hồ Chí Minh đã khẳng định: “Thanh niên là người chủ tương lai của nước nhà”. Theo Người, sự nghiệp cách mạng muốn thành công và phát triển bền vững phải chăm lo giáo dục, đào tạo thế hệ trẻ cả về lý tưởng, đạo đức, tri thức, sức khỏe và năng lực thực tiễn. Người luôn nhấn mạnh vai trò của giáo dục trong việc hình thành nhân cách, bồi dưỡng lý tưởng cách mạng và phát huy khả năng sáng tạo của thanh niên.

Hiện nay, đất nước đang bước vào giai đoạn đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng. Bên cạnh những thuận lợi, thanh niên cũng đang đối mặt với nhiều thách thức như tác động của mặt trái kinh tế thị trường, sự xâm nhập của các sản phẩm văn hóa độc hại, tình trạng suy giảm lý tưởng sống ở một bộ phận thanh niên và những ảnh hưởng từ môi trường mạng xã hội. Điều đó đặt ra yêu cầu cần tiếp tục quán triệt sâu sắc tư tưởng Hồ Chí Minh trong giáo dục thanh niên nhằm xây dựng thế hệ trẻ vừa “hồng”, vừa “chuyên”, đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong thời kỳ mới.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Quan điểm của Hồ Chí Minh về vai trò của thanh niên

Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, thanh niên là lực lượng xã hội có vị trí đặc biệt quan trọng đối với tương lai của dân tộc. Người luôn đặt niềm tin lớn

lao vào thể hệ trẻ và xem thanh niên là lực lượng kế tục sự nghiệp cách mạng của Đảng và dân tộc.

Hồ Chí Minh khẳng định: “Nước nhà thịnh hay suy, yếu hay mạnh một phần lớn là do các thanh niên”. Quan điểm này thể hiện tầm nhìn chiến lược của Người đối với vai trò của thanh niên trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Theo Hồ Chí Minh, thanh niên là lực lượng có sức khỏe, nhiệt huyết, tinh thần sáng tạo và khát vọng cống hiến. Nếu được giáo dục, đào tạo đúng đắn, thanh niên sẽ trở thành nguồn lực quan trọng thúc đẩy sự phát triển của đất nước.

2.2. Những nội dung cơ bản trong tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục thanh niên

2.2.1. Giáo dục lý tưởng cách mạng cho thanh niên

Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng việc giáo dục lý tưởng cách mạng cho thế hệ trẻ. Theo Người, thanh niên phải có lý tưởng cao đẹp, có mục tiêu phấn đấu rõ ràng và gắn lợi ích cá nhân với lợi ích của dân tộc, của nhân dân.

Người luôn nhấn mạnh rằng thanh niên cần nuôi dưỡng lòng yêu nước, tinh thần tự hào dân tộc và ý thức trách nhiệm đối với xã hội. Giáo dục lý tưởng cách mạng giúp thanh niên xác định đúng mục tiêu sống, tránh rơi vào chủ nghĩa cá nhân, lối sống thực dụng và những biểu hiện lệch chuẩn về đạo đức.

Trong bối cảnh hiện nay, giáo dục lý tưởng cách mạng tiếp tục giữ vai trò định hướng cho thanh niên trước những tác động đa chiều của quá trình hội nhập quốc tế và cách mạng công nghiệp lần thứ tư.

2.2.2. Giáo dục đạo đức cách mạng cho thanh niên

Đạo đức là nội dung quan trọng hàng đầu trong tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục thanh niên. Người cho rằng đạo đức là “gốc” của người cách mạng.

Theo Hồ Chí Minh, thanh niên cần rèn luyện các phẩm chất đạo đức như trung với nước, hiếu với dân; cần, kiệm, liêm, chính, chí công vô tư; yêu thương con người; có tinh thần trách nhiệm và ý thức phục vụ nhân dân.

Người nhiều lần nhấn mạnh rằng tài năng phải đi đôi với đạo đức. Nếu có tài mà không có đức thì khó có thể trở thành người có ích cho xã hội. Do đó, giáo dục đạo đức phải được thực hiện thường xuyên, liên tục thông qua học tập, lao động và hoạt động xã hội.

2.2.3. Giáo dục tri thức và năng lực chuyên môn

Hồ Chí Minh luôn đề cao vai trò của học tập đối với thanh niên. Người khẳng định: “Học để làm việc, làm người, làm cán bộ”.

Theo Người, thanh niên cần không ngừng học tập để nâng cao trình độ văn hóa, khoa học, kỹ thuật và chuyên môn nghiệp vụ. Trong thời đại mới, tri thức là yếu tố quyết định năng lực cạnh tranh và sự phát triển của mỗi quốc gia.

Tư tưởng này có ý nghĩa đặc biệt trong bối cảnh hiện nay khi nền kinh tế tri thức và chuyên đổi số đang trở thành xu hướng tất yếu của sự phát triển.

2.2.4. Giáo dục tinh thần lao động và cống hiến

Hồ Chí Minh cho rằng lao động là vinh quang, là con đường để con người hoàn thiện bản thân và đóng góp cho xã hội.

Người luôn khuyến khích thanh niên tích cực tham gia lao động sản xuất, nghiên cứu khoa học, tình nguyện vì cộng đồng và các hoạt động xã hội.

Thông qua lao động và cống hiến, thanh niên không chỉ phát triển năng lực cá nhân mà còn hình thành trách nhiệm xã hội, ý thức công dân và tinh thần phụng sự Tổ quốc.

2.2.5. Giáo dục toàn diện về đức, trí, thể, mỹ

Một nội dung nổi bật trong tư tưởng Hồ Chí Minh là giáo dục toàn diện con người. Người yêu cầu thanh niên phải phát triển hài hòa cả về đạo đức, tri thức, thể chất và đời sống văn hóa tinh thần.

Giáo dục thanh niên không chỉ nhằm trang bị kiến thức mà còn phải bồi dưỡng nhân cách, rèn luyện sức khỏe, phát triển năng lực sáng tạo và xây dựng lối sống văn minh.

2.3. Vai trò của việc quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh trong giáo dục thanh niên hiện nay

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng, thanh niên Việt Nam đang đứng trước nhiều cơ hội và thách thức đan xen. Sự phát triển mạnh mẽ của khoa học - công nghệ, đặc biệt là cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, đã tạo điều kiện thuận lợi cho thanh niên tiếp cận tri thức nhân loại, phát triển năng lực sáng tạo và khẳng định bản thân. Tuy nhiên, những tác động từ mặt trái của kinh tế thị trường, sự xâm nhập của các sản phẩm văn hóa độc hại, lối sống thực dụng và chủ nghĩa cá nhân cũng ảnh hưởng không nhỏ đến quá trình hình thành nhân cách của thanh niên.

Trong điều kiện đó, việc quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh trong giáo dục thanh niên có ý nghĩa đặc biệt quan trọng.

Trước hết, tư tưởng Hồ Chí Minh góp phần định hướng lý tưởng sống cho thanh niên. Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Hồ Chí Minh luôn nhấn mạnh vai trò của lý tưởng đối với tuổi trẻ. Theo Người, thanh niên phải có hoài bão lớn, có mục tiêu phấn đấu đúng đắn và biết đặt lợi ích của Tổ quốc, của nhân dân lên trên lợi ích cá nhân. Việc giáo dục lý tưởng cách mạng giúp thanh niên xác định rõ trách nhiệm của mình đối với đất nước, tránh những biểu hiện lệch lạc về nhận thức và hành động.

Thứ hai, tư tưởng Hồ Chí Minh là nền tảng để giáo dục đạo đức, lối sống cho thanh niên. Trong bối cảnh nhiều giá trị đạo đức truyền thống đang chịu tác động từ quá trình hội nhập quốc tế, việc giáo dục các phẩm chất như trung thực, trách nhiệm, nhân ái, đoàn kết, cần kiệm và tinh thần phụng sự xã hội càng trở nên cần thiết. Đây chính là những giá trị cốt lõi trong tư tưởng đạo đức Hồ Chí Minh.

Thứ ba, tư tưởng Hồ Chí Minh góp phần xây dựng bản lĩnh chính trị cho thanh niên. Trước những luận điệu xuyên tạc, chống phá của các thế lực thù địch trên không gian mạng, thanh niên cần được trang bị thể giới quan khoa học, phương pháp luận đúng đắn và khả năng nhận diện thông tin sai trái. Điều đó giúp thanh niên giữ vững niềm tin vào con đường đi lên chủ nghĩa xã hội mà Đảng và nhân dân ta đã lựa chọn.

Thứ tư, tư tưởng Hồ Chí Minh tạo động lực cho thanh niên không ngừng học tập, sáng tạo và cống hiến. Người luôn căn dặn thanh niên phải học tập suốt đời, phải có tinh thần cầu tiến và ý chí vượt khó để vươn lên làm chủ tri thức khoa học, công nghệ hiện đại.

2.4. Thực trạng quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh trong giáo dục thanh niên hiện nay

2.4.1. Những kết quả đạt được

Những năm qua, việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh đã được triển khai sâu rộng trong hệ thống giáo dục và các tổ chức thanh niên.

Các cấp bộ Đoàn thường xuyên tổ chức các hoạt động giáo dục truyền thống, giáo dục lý tưởng cách mạng cho đoàn viên, thanh niên thông qua các cuộc vận động, diễn đàn, hội thi, hành trình về nguồn, sinh hoạt chính trị và các phong trào hành động cách mạng.

Nội dung tư tưởng Hồ Chí Minh được đưa vào chương trình giáo dục các cấp học, đặc biệt là trong các môn Lý luận chính trị, Giáo dục công dân và các hoạt động ngoại khóa. Điều này góp phần nâng cao nhận thức chính trị và đạo đức cho thanh niên.

Phong trào “Thanh niên tình nguyện”, “Tuổi trẻ sáng tạo”, “Thanh niên khởi nghiệp”, “Tuổi trẻ xung kích bảo vệ Tổ quốc” đã thu hút đông đảo thanh niên tham gia. Thông qua các phong trào này, nhiều giá trị trong tư tưởng Hồ Chí Minh được cụ thể hóa bằng những hành động thiết thực.

Phần lớn thanh niên Việt Nam hiện nay có lòng yêu nước, tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng, có ý thức học tập, rèn luyện và mong muốn cống hiến cho đất nước. Nhiều thanh niên đã đạt thành tích xuất sắc trong học tập, nghiên cứu khoa học, lao động sản xuất và hội nhập quốc tế.

Trong thời kỳ dịch bệnh Covid-19, thiên tai và các hoạt động cộng đồng, lực lượng thanh niên đã thể hiện rõ vai trò xung kích, tình nguyện, trách nhiệm xã hội, góp phần lan tỏa những giá trị nhân văn cao đẹp của dân tộc.

2.4.2. Những hạn chế, bất cập

Bên cạnh những kết quả đạt được, công tác giáo dục thanh niên theo tư tưởng Hồ Chí Minh vẫn còn một số hạn chế.

Một bộ phận thanh niên còn thiếu lý tưởng sống, giảm sút ý chí phấn đấu, chưa xác định rõ mục tiêu nghề nghiệp và trách nhiệm xã hội của bản thân.

Tình trạng sống thực dụng, đề cao giá trị vật chất, chạy theo lối sống hưởng thụ vẫn xuất hiện ở một bộ phận thanh niên. Một số thanh niên thiếu ý thức chấp hành pháp luật, thiếu tinh thần trách nhiệm đối với gia đình và cộng đồng.

Việc tiếp cận các thông tin xấu độc trên internet và mạng xã hội đã ảnh hưởng đến nhận thức, tư tưởng và hành vi của một số thanh niên. Không ít trường hợp bị tác động bởi tin giả, quan điểm sai trái hoặc các xu hướng lệch chuẩn trên không gian mạng.

Công tác giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh ở một số cơ sở giáo dục còn mang tính hình thức, chưa thực sự hấp dẫn và chưa đáp ứng được nhu cầu, tâm lý của thanh niên trong thời đại số.

Sự phối hợp giữa gia đình, nhà trường và xã hội trong giáo dục thanh niên ở một số nơi còn thiếu chặt chẽ. Nhiều gia đình chưa quan tâm đúng mức đến việc giáo dục đạo đức, lối sống cho con em mình.

2.5. Nguyên nhân của những hạn chế

Những hạn chế nêu trên xuất phát từ cả nguyên nhân khách quan và chủ quan.

Về khách quan, quá trình toàn cầu hóa và phát triển kinh tế thị trường đã tạo ra nhiều biến đổi trong hệ giá trị xã hội. Thanh niên là nhóm đối tượng nhạy cảm, dễ tiếp nhận những xu hướng mới nên cũng dễ bị tác động bởi các yếu tố tiêu cực.

Sự phát triển nhanh chóng của internet và mạng xã hội làm thay đổi phương thức tiếp nhận thông tin của thanh niên. Trong khi đó, công tác định hướng thông tin và giáo dục kỹ năng số chưa theo kịp yêu cầu thực tiễn.

Về chủ quan, nội dung và phương thức giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh ở một số nơi còn thiếu tính sáng tạo, chưa gắn với những vấn đề thực tiễn mà thanh niên quan tâm.

Một số cán bộ làm công tác giáo dục thanh niên chưa nắm bắt kịp thời tâm lý, nhu cầu và xu hướng phát triển của thế hệ trẻ trong thời đại công nghệ số.

Công tác kiểm tra, đánh giá hiệu quả giáo dục tư tưởng, đạo đức cho thanh niên còn chưa thường xuyên, thiếu các tiêu chí cụ thể để đo lường kết quả.

2.6. Giải pháp nâng cao hiệu quả quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh trong giáo dục thanh niên hiện nay

Một là, tiếp tục đổi mới nội dung giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh

Nội dung giáo dục cần tập trung vào những giá trị cốt lõi trong tư tưởng Hồ Chí Minh về lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống, trách nhiệm công dân và khát vọng phát triển đất nước.

Việc giáo dục cần gắn với những vấn đề thực tiễn của thanh niên hiện nay như khởi nghiệp, chuyển đổi số, hội nhập quốc tế, bảo vệ môi trường và phát triển bền vững.

Hai là, đổi mới phương pháp giáo dục theo hướng hiện đại

Cần khắc phục tình trạng truyền thụ kiến thức một chiều, tăng cường các hình thức giáo dục trải nghiệm, đối thoại, thảo luận, sinh hoạt chuyên đề và ứng dụng công nghệ số.

Đẩy mạnh xây dựng các sản phẩm truyền thông số về tư tưởng Hồ Chí Minh trên các nền tảng mạng xã hội nhằm nâng cao sức hấp dẫn và khả năng tiếp cận đối với thanh niên.

Ba là, phát huy vai trò của tổ chức Đoàn Thanh niên

Tổ chức Đoàn cần tiếp tục đổi mới nội dung và phương thức hoạt động; xây dựng các phong trào hành động cách mạng phù hợp với đặc điểm của thanh niên trong thời kỳ mới.

Thông qua các hoạt động tình nguyện, sáng tạo, khởi nghiệp và chuyển đổi số để giáo dục lý tưởng sống, tinh thần trách nhiệm và ý thức cống hiến cho thanh niên.

Bốn là, nâng cao chất lượng giáo dục đạo đức, lối sống

Đẩy mạnh việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh gắn với rèn luyện phẩm chất đạo đức và trách nhiệm xã hội của thanh niên.

Xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh trong nhà trường, gia đình và cộng đồng; phát huy vai trò nêu gương của cán bộ, đảng viên, giáo viên và phụ huynh.

Năm là, tăng cường giáo dục kỹ năng số và bản lĩnh hội nhập

Trong bối cảnh chuyển đổi số, thanh niên cần được trang bị kỹ năng sử dụng internet an toàn, khả năng nhận diện thông tin sai lệch và năng lực thích ứng với môi trường làm việc toàn cầu.

Đây là điều kiện quan trọng để thanh niên phát triển toàn diện và hội nhập thành công trong thời đại mới.

Sáu là, phát huy vai trò của gia đình, nhà trường và xã hội

Gia đình cần trở thành môi trường đầu tiên giáo dục đạo đức và nhân cách cho thanh niên.

Nhà trường phải kết hợp chặt chẽ giữa dạy chữ, dạy nghề với dạy người; coi trọng giáo dục lý tưởng, đạo đức và kỹ năng sống.

Các tổ chức chính trị - xã hội, cơ quan truyền thông và cộng đồng cần chung tay xây dựng môi trường xã hội lành mạnh để thanh niên học tập, rèn luyện và phát triển.

III. KẾT LUẬN

Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục thanh niên là một hệ thống quan điểm toàn diện, sâu sắc và mang giá trị thời đại. Người không chỉ xác định rõ vị trí, vai trò của thanh niên đối với tương lai dân tộc mà còn chỉ ra những nội dung, phương pháp giáo dục nhằm xây dựng lớp người kế tục sự nghiệp cách mạng vừa có đức, vừa có tài.

Trong giai đoạn hiện nay, trước những biến động nhanh chóng của đời sống kinh tế - xã hội và sự phát triển mạnh mẽ của khoa học - công nghệ, việc quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh trong giáo dục thanh niên càng trở nên cần thiết. Đây không chỉ là yêu cầu của công tác giáo dục thế hệ trẻ mà còn là nhiệm vụ chiến lược nhằm xây dựng nguồn nhân lực chất lượng cao phục vụ sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế.

Việc giáo dục thanh niên theo tư tưởng Hồ Chí Minh cần được tiến hành một cách thường xuyên,

liên tục, toàn diện và phù hợp với đặc điểm của thế hệ trẻ hiện nay. Trong đó, phải chú trọng giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa, ý thức công dân, năng lực chuyên môn và khát vọng cống hiến cho đất nước.

Phát huy giá trị tư tưởng Hồ Chí Minh trong giáo dục thanh niên chính là góp phần xây dựng thế hệ thanh niên Việt Nam có bản lĩnh chính trị vững vàng, đạo đức trong sáng, trình độ chuyên môn cao, năng lực đổi mới sáng tạo và tinh thần phụng sự Tổ quốc, đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước nhanh và bền vững trong thời kỳ mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Hồ Chí Minh (2011), Toàn tập, tập 5, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.

Hồ Chí Minh (2011), Toàn tập, tập 6, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.

Hồ Chí Minh (2011), Toàn tập, tập 10, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.

Hồ Chí Minh (2011), Toàn tập, tập 15, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.

Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập I, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.

Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, tập II, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.

Ban Bí thư Trung ương Đảng (2015), Chỉ thị số 42-CT/TW về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ.

Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh (2024), Báo cáo công tác Đoàn và phong trào thanh thiếu nhi năm 2024.